

43. §.

(1) Öröklött mezőgazdaság birtoka címén a póttartalékba kell beosztani, illetőleg abba áthelyezni azt a hadkötelest, aki oly mezei, kert- vagy szőlőgazdaságban gazdálkodik:

a) amely törvényes öröklés útján vagy bár végintézkedés alapján, de a törvényes öröklés rendje szerint háramlott reá;

b) amelyet élők közötti átruházás útján szerzett, de amely időközben elhalt jogelődjéről törvényes öröklés útján különben is reá háramlott volna;

c) amelyet részben öröklés útján, részben örökösársaitól osztályos egyesség útján szerzett;

d) amelynek legalább felét a most említett címek alapján, többi részét pedig életben maradt szülőjétől szerezte meg.

(2) A kedvezmény a gazdálkodót csak akkor illeti meg, ha a földet hivatásszerűen maga műveli és ha a gazdaság földjövedelme a helyi viszonyoknak megfelelően egy öttagú család önálló ellátására elegendő, de e jövedelemnek háromszorosát meg nem haladja.

(3) A földbirtokrendezés vagy telepítés során szerzett birtokon gazdálkodót az előző bekezdésekben megállapított feltétel mellett a kedvezmény megilleti akkor is, ha az ingatlan tulajdonát még nem is szerezte meg.

(4) Ha a kedvezményre való igény már a tényleges szolgálat megkezdése előtt fennállott, de a szolgálat megkezdéséig nem érvényesítettett és a mulasztást elfogadhatóan nem mentették ki, az igény a póttartalékba való áthelyezésre csak a legénységnek legközelebbi általános felváltásakor éled fel.

(5) A kedvezményben részesített személyek kedvezményi jogcímük fennállását a besorozásukat követő két évben igazolni tartoznak.

(6) A netán még hátralevő tényleges szolgálatát azonnal teljesíteni köteles az, aki kedvezményének a jelen §-ban meghatározott jogcímét elveszti, vagy a kedvezményre való igénye fennállását évenként kellő időben nem igazolja és mulasztását elfogadhatóan ki nem menti, hacsak a póttartalékban való meghagyására valamely más jogcíme nincs. Szolgálati kötelezettségének további teljesítése tekintetében a sorozási évfolyamának megfelelő elbánásban részesül.

44. §.

(1) Családi viszonyaikra való tekintettel a póttartalékba

kell beosztani, illetőleg áthelyezni azokat, akik az alábbiakban megjelölt családtagjaiknak eltartásáról, mint családfenntartók gondoskodnak s akiknek a keresőtevékenységtől való elvonása hozzátartozóik létfenntartását veszélyeztetné.

(2) A család teljes vagyontalansága a kedvezmény megadásának nem előfeltétele, azonban a legszigorúbban kell minden esetben mérlegelni azt, hogy a család megélhetése az összes körülmények figyelembe vétele mellett nincs-e az érdekelt hadköteles keresőtevékenysége nélkül is biztosítva. Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha a kedvezményt kérő ellátást (haszonélvezetet, nyugdíjat, más járandóságot) élvez. Ha a hadkötelesnek atyja, vagy nagyatya az 1933: VII. törvény-cikk alapján a II.—IV. járadékosztályok valamelyikébe tartozó és ennek megfelelő pénzellátásban részesülő hadirokkant, vagy ha az anyja vagy nagyanyja hadiözvegyi pénzellátásban részesülő hadiözvegy, ezt a pénzellátást (járadékot vagy járadéksegélyt) a gyámolításra szoruló ellátottsága szempontjából a kedvezményre való igény elbírálásánál a gyermekek és egyéb családtagok számára is figyelemmel kell lenni és a sokgyermekes családok viszonyait különös méltányossággal kell elbírálni.

(3) Az előző bekezdésekben meghatározott általános előfeltételek fennállása esetében a póttartalékba kell beosztani, illetőleg áthelyezni:

a) a keresetképtelen apának vagy özvegy anyának törvényes származású egyetlen fiát, vagy ennek hiányában egyetlen vejét, az utóbbit azonban csak akkor, ha a kedvezményre igényt adó körülmények házasságkötése időpontjában még nem állottak fenn;

b) az atya halála után a keresetképtelen nagyatyanak vagy özvegy nagyanyának egyetlen unokáját, ha keresetképes fiúk nincsen;

c) a teljesen árva testvérek egyetlen testvérét vagy féltestvérét, valamint az atyátlan árvának egyetlen féltestvérét.

(4) A jelen §-ban meghatározott kedvezményben csak az a fiú, unoka, testvér, féltestvér, vagy vő részesülhet, akinek a kedvezményben való részesítésétől szüleinek, nagyszüleinek vagy testvéreinek, illetőleg apósának, vagy anyósának eltartása függ és aki a tartásról valóban gondoskodik is.

(5) A kedvezményt az anyai nagyszülőjét tartó egyetlen unokának akkor is meg kell adni, ha atyja még él, de az atya házassága megszűnt.

(6) A házasságon kívül született fiú is részesül a kedvez-

ményben, ha szülőanyját, keresetképtelen vagy teljesen el-
 árvult testvérének eltartására köteles más hozzátartozója
 nincs és ha a tartásról valóban ő gondoskodik.

(7) Azt az atyát, nagyatyát és apóst, aki életének hatvan-
 ötödik, illetőleg ha hadirokkant, vagy tűzharcos, életének hat-
 vanadik évét betöltötte, keresetképtelennek kell tekinteni.

(8) Az egyéb előfeltételek fennállása esetében a fiút, uno-
 kát, testvért, féltestvért, vőt a kedvezmény megilleti, ha van is
 testvére, féltestvére, vőtársa, vagy nőtestvérének férje, illetve
 feleségének fitestvére, de az:

a) mint hadköteles a rendes vagy büntetés folytán meg-
 hosszabbított tényleges szolgálati kötelezettségét teljesíti;

b) akár újoncállítás, akár önkéntes belépés útján beso-
 rozva a rendes tényleges szolgálat teljesítés után a tényleges
 szolgálatot önként tovább folytatja;

c) tizenkilenc évesnél fiatalabb;

d) gyógyíthatatlan szellemi vagy testi fogyatkozás miatt
 keresetképtelen;

e) az érdekelt hadkötelesnél idősebb, az eltartásra szo-
 ruló családtagoktól külön háztartásban él, az állítási kötele-
 zettségének eleget tett, legalább három törvényes gyermeke
 van és keresete, illetőleg jövedelme a lakóhelyén szokásos
 közönséges napszámot nem haladja meg.

(9) Az önkéntes belépőt csak abban az esetben lehet ré-
 szesíteni a kedvezményben, ha a kedvezmény alapjául szol-
 gáló viszonyok a besorozás után keletkeztek.

(10) Ha a kedvezményre való jogcím már a tényleges
 szolgálat megkezdése előtt is fennállott, de a szolgálatnak
 megkezdéséig nem érvényesítik s a mulasztást elfogadhatóan
 ki nem mentik, az igény a póttartalékba való áthelyeztetésre
 csak a legénységnek legközelebbi általános felváltásakor éled fel.
 Az első kiképzés után ilyen esetben is azonnal póttartalékba
 lehet áthelyezni azt, akinek póttartalékba helyezése a fennálló
 egészen különleges viszonyaira tekintettel elkerülhetetlen.

(11) Az, akit a jelen §. rendelkezései alapján a póttarta-
 lékba helyeztek, ha kedvezményének jogcímét elveszti, vagy
 a kedvezményre való igény fennállását évenként kellő időben
 nem igazolja és mulasztását elfogadhatóan ki nem menti, a
 netán még hátralevő tényleges szolgálatát azonnal teljesíteni
 köteles, hacsak a póttartalékban való meghagyásra valamely
 más jogcíme nincsen.

(12) A kedvezmény alapjául szolgáló tények fennállását a

besorozástól számított két éven át annak kell igazolni, akinek érdekében a kedvezményt megadták.

(13) Nem lehet a kedvezményt megadni akkor, ha előre megállapítható, hogy a kedvezmény érvényesítésének alapjául szolgáló viszonyok meg fognak szűnni az alatt az idő alatt, amely a besorozástól annak az évnek október hó 1. napjáig terjed, amelyben a szolgálatra kötelezett életének huszonharmadik évét betölti. Ebben az esetben a tényleges szolgálat megkezdésének megfelelő elhalasztására kell engedélyt adni.

45. §.

Az atya vagy özvegy anyja kérelmére póttartalékba kell beosztani, illetőleg áthelyezni az olyan törvényes származású fiút, akinek legalább három testvére, vagy féltestvére rendes tényleges szolgálatot teljesít, vagy teljesített.

46. §.

Annak a hadkötelesnek, aki valamely meghatározott életpályára készül, vagy akinek életviszonyai ezt egyébként méltányossá teszik, a rendes tényleges szolgálati kötelezettség teljesítésére való bevonulását el lehet halasztani annak az évnek általános bevonulási napjáig, amelyben huszonegyedik életévét betölti, ha a tényleges szolgálatra a szabályszerű időben való bevonulása reá nézve súlyos hátrányt jelentene. A halasztás a hadkötelesnek mozgósítás (hadiállományra való kiegészítés) esetén a háború idején való korábbi behívását nem akadályozza.

48. §.

(1) A július hó 1. napjától a rákövetkező év június 30. napjáig besorozottakat — ideértve az önként belépőket is — tényleges szolgálatuk teljesítésére a közvetlenül következő kiképzési évben hívják be; amennyiben a létszámviszonyok miatt szükséges, a honvédelmi miniszter akár az összes besorozottaknak, akár egy részüknek behívását egy kiképzési évvel elhalaszthatja.

49. §.

Amennyiben valamely csapatnál (intézetnél, alakulatnál) létszámfelesleg mutatkozik, a szolgálati érdekeknek és a szol-

gálatkötelesek magánviszonyainak, valamint a 30. §. (3) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek figyelembevételével a legalább egy évet már szolgáltak közül kell kiválasztani azokat, akik mint létszámfelettiek tartós szabadságolásra kerülnek.

50. §.

(1) A póttartalékos békében legalább tíz, de legfeljebb tizenhat hétig tartó katonai kiképzésben részesül.

51. §.

(1) A rendes tényleges szolgálati időből szabadságvesztés-büntetés, vagy a büntetésbe beszámított vizsgálati fogság (előzetes letartóztatás) következtében elmulasztott időt a szolgálatkötelesnek pótolnia kell, ha az elmulasztott idő három hónapnál több. A szökés vagy az önkéntes eltávozás büntette vagy vétsége miatt elítélt, a fogyatékbavételtől az újabb bemutatásig eltelt időt is, tekintet nélkül annak tartamára, utólagos szolgálattal pótolni köteles.

(2) A póttartalékos a katonai kiképzésből bármely okból elmulasztott időt, tekintet nélkül a mulasztás tartamára, pótolni köteles.

(3) A rendes tényleges szolgálati idő meghosszabbításáról a 216. §. rendelkezik.

(4) A polgári büntető bíróság által kiszabott és hat hónapnál nem hosszabb szabadságvesztésbüntetés végrehajtását az illetékes katonai hatóság megkeresésére a tényleges szolgálat tartamára félbe kell szakítani, vagy el kell halasztani, ha az elítéltet szolgálattételre behívják, vagy a büntetés kitöltését a szolgálat közben kellene megkezdeni.

(5) A honvédelmi miniszter rendelettel állapítja meg, mely esetben és mi módon kell béke idején a tényleges katonai szolgálatból — ideértve a fegyvergyakorlatot (szolgálati gyakorlatot) és a lövészkötelezettség teljesítését is — eltávolítani azokat, akiket hadkötelezettségük teljesítése előtt vagy alatt büntető bíróság jogerősen elítélt és akiknek szolgálatban tartása a fegyelemre vagy egyéb szolgálati érdek szempontjából káros.

52. §.

(1) A tényleges szolgálatra kötelezettnek megengedhető, hogy a tényleges szolgálatot, tényleges szolgálati kötelezett-

ségük letelte után önként tovább folytassák. Épígy megengedhető, hogy a tartósan szabadságoltak és a tartalékosok a tényleges szolgálat önkéntes továbbfolytatása céljából tényleges szolgálatra újból bevonuljanak.

(2) Az önként továbbszolgálókat megillető kedvezményeket a honvédelmi miniszter állapítja meg.

54. §.

(1) Az I. tartalékhoz és az I. póttartalékhoz tartozók legfeljebb hatízben összesen húsz, a légierőnél összesen huszonnégy heti időtartamra terjedő fegyver- (szolgálati) gyakorlatra kötelesek.

(2) Azok, akik három évi tényleges szolgálatot teljesítettek (21. §. (3) bek.), legfeljebb négyízben, összesen tizenhat hétre terjedő gyakorlatra kötelesek. Ez a rendelkezés nem terjed ki azokra, akik a légierőnél teljesítették szolgálatot.

(3) Egy-egy gyakorlat időtartama négy hetet, a légierőnél hat hetet nem haladhat meg; egy-egy évben legfeljebb egy gyakorlatra lehet helye behívásnak.

(4) A honvédség szervezetében, fegyverzetében, felszerelésében vagy kiképzésében beállott lényeges változás esetén, vagy ha ezt egyéb követelmények megkívánják, az I. tartalékhoz és az I. póttartalékhoz tartozók a rendes gyakorlatokon felül rendkívüli gyakorlatra is behívhatók. Ilyen esetekben a II. és III. tartalékba, illetőleg póttartalékba tartozókat is be lehet gyakorlatra hívni. Az ilyen rendkívüli gyakorlat időtartamát az elkerülhetetlen szükséghez mérten kell megállapítani.

(5) A gyakorlatra bevonult tartalékos (póttartalékos) a gyakorlatból a késedelmes bevonulás folytán elmaradt minden napot, bármely más esetben pedig a mulasztásnak három napot meghaladó tartamát pótolni köteles.

(6) A rendes tényleges szolgálati kötelezettségen felül önként teljesített szolgálat minden teljes év után egy-egy, de összesen legfeljebb három gyakorlat alól mentesít. A (4) bekezdésben említett rendkívüli gyakorlatra ez a mentesség nem terjed ki.

(7) Leventeoktatók ebben a minőségben végzett minden kétévi működés után egy-egy gyakorlat alól mentesülnek; ezen a címen azonban összesen legfeljebb három gyakorlat alól lehet mentességet kapni.

(8) A gyakorlatok időszakait a mezőgazdasági munkálatok

folyamatának és az egyéb foglalkozási ágak kereseti viszonyainak lehető figyelembevételével kell megállapítani.

(9) A gyakorlat teljesítését különös méltánylást érdemlő körülmények esetén ugyanannak az évnél másik gyakorlati időszakára, vagy a rákövetkező évre el kell halasztani. Rendkívüli gyakorlat alól közérdekből felmentést is lehet adni.

55. §.

(1) A lövészkötelezettség célja a honvédség I. tartalékának és I. póttartalékának tagjai körében a hagyományos magyar katonai erények ápolása, a katonai tudás és ismeretek megőrzése és továbbfejlesztése.

(2) A lövészkötelezettség az I. tartalékhoz és az I. póttartalékhoz tartozókra terjed ki.

(3) A lövészkötelezettség időtartama évi harminchat órára terjed.

(4) Leventeoktatókat (vezetőket) eredményes működésük alapján a lövészkötelezettség alól egészen, vagy részben mentesíteni lehet.

(5) A lövészkötelezettség teljesítése alól közérdekből felmentés adható. A m. kir. csendőrség, a m. kir. rendőrség, a m. kir. pénzügyőrség és az állami erdészet fegyveres személyzete s a letartóztató intézetek őrszemélyzete a lövészkötelezettség alól mentes.

(6) Nem esnek lövészkötelezettség alá a papi (papjelölti) kedvezményben részesült hadkötelesek.

56. §.

(1) Az I. tartalékba és az I. póttartalékba tartozó légénységi állományú személyek szükség esetén ellenőrzési szemlére behívhatók. Az ellenőrzési szemle két napnál hosszabb időre nem terjedhet. Ellenőrzési szemlére mindenkit abba a városba, illetőleg abban a járásban fekvő községbe kell behívni, ahol lakik.

(2) A tartalékos tisztek, tisztjelöltek, lelkészek, tisztviselők és tisztviselőjelöltek tiszti bemutatáson való megjelenésre kötelezhetők. Tiszti bemutatás évenként is tartható. Egyebekben az előző bekezdés rendelkezései az irányadók.

(3) A honvédelmi miniszter a tiszti bemutatáson vagy az ellenőrzési szemlén való megjelenés helyett esetenként írásbeli jelentkezést rendelhet el.

57. §.

- (1) A házasságkötéshez nősülési engedély szükséges:
- a) a tényleges állományba tartozó személyeknek (17. §. (2) bek.),
 - b) a besorozott, de még be nem vonult újoncoknak, kivéve a mozgósítás esetét vagy háború idejét,
 - c) a felülvizsgálati úton tartósan szabadságoltak közül azoknak, akik még tényleges szolgálati kötelezettség alatt állanak,
 - d) a helyi alkalmazásra előjegyzett nyugállományú tiszteknek, lelkészeknek és tisztviselőknek,
 - e) a katonai rokkantházak helyi ellátásban részesülő személyeknek.
- (2) A nősülési engedélyt tiszteknek, tisztjelölteknek, lelkészeknek, tisztviselőknek és tisztviselőjelölteknek a honvédelmi miniszter, más személyeknek pedig az illetékes katonai parancsnokság adja meg.

58. §.

- (1) A honvédelmi miniszter, amennyiben a szolgálatkötelesek nyilvántartása szempontjából szükségesnek mutatkozik, a rendőri bejelentési kötelezettségre vonatkozó szabályokban megállapított kötelezettségen túlmenő ki- és bejelentési kötelezettséget állapíthat meg:
- a) a besorozott, de tényleges szolgálatra még be nem vonult újoncokra és póttartalékosokra,
 - b) a tényleges szolgálatból tartósan szabadságoltakra,
 - c) az I. tartalék három, illetőleg az I. póttartalék hat legifjabb évfolyamába tartozókra.
- (2) A tartalékos tiszteket, tisztjelölteket, lelkészeket, tisztviselőket és tisztviselőjelölteket a honvédelmi miniszter katonai parancsnokságánál való jelentkezésre is kötelezheti.

59. §.

- (1) A behívóparancsnak mindenki eleget tenni köteles.
- (2) Az ország területén kívül tartózkodó szolgálatkötelesek, mihamarabb köztudomásúvá válik, hogy a mozgósítás elrendeltetett, külön behívást be nem várva, katonai rendeltetésüknek megfelelően haladéktalanul bevonulni kötelesek.

60. §.

Akik a közszolgálat fontos érdekeire vagy fontos honvédelmi közérdekre való tekintettel hivatalukban (alkalmazásukban), illetőleg polgári hivatásukban nélkülözhetetlenek, mozgósítás (hadiállományra való kiegészítés) esetén és háború idején a szükséghez képest meghagyhatók foglalkozásukban. Az erre vonatkozó rendelkezéseket a honvédelmi miniszter az érdekelt miniszterekkel egyetértőleg adja ki.

62. §.

A honvédség kötelékéből elbocsátásnak van helye:

- a) a szolgálati kötelezettség teljesítése után,
- b) elháríthatatlan szolgálatképtelenség miatt,
- c) törvényellenes besorozás esetében,
- d) a magyar állampolgárság megszűnése esetében.

63. §.

(1) A hadkötelest szolgálati kötelezettségének letelte után a honvédség kötelékéből annak az évnek december hó 31. napján bocsátják el, amelyben hatvanadik életévét betölti.

68. §.

(1) A sorozó bizottság és vegyes felülvizsgáló bizottságok katonai tagjai és katonai segédszemélyzete, továbbá a vegyes felülvizsgáló bizottságok elnökei és polgári tagjai költségeinek fedezéséről a honvédelmi tárca költségvetésében kell gondoskodni.

69. §.

(1) A jelen törvény rendelkezései alapján teljesítendő mindennemű, akár személyes, akár írásbeli jelentkezéssel felmerülő költség magát a hadkötelest terheli.

(2) Az államköltségen teljesítendő bármiféle tényleges katonai szolgálatra — ideértve a fegyvergyakorlatot (szolgálati gyakorlatot) is — bevonulással, valamint annak teljesítése után a leszereléssel felmerülő utazási költségeket, feltéve, hogy a megteendő út az országhatáron belül van és 15 kilométernél hosszabb, a honvédelmi tárca fizeti.

(3) Ellenőrzési szemlén, vagy tiszti bemutatáson való meg-

jelenéssel kapcsolatban a szolgálatköteles a honvédelmi tárca terhére semmiféle költségmegtérítésben nem részesül.

70. §.

(1) A lövészkötelezettség teljesítésével kapcsolatban felmerülő költségeket a honvédelmi tárca viseli.

71. §.

(1) Az állam, a törvényhatóság, a község (város), úgyszintén bármely más köztestület, közintézet, vagy közüzem szolgálatában álló tisztviselő, vagy egyéb alkalmazott állandó szolgálati viszonyát nem lehet megszüntetni sem katonai szolgálatnak sem lövészkötelezettségnek teljesítése miatt.

(2) A minisztérium rendelettel állapítja meg, hogy az (1) bekezdésben felsoroltakat a katonai szolgálat alatt az alkalmazásukkal egybekötött illetmények (díjazás) milyen mértékben illetik meg.

(3) A tisztviselőt, vagy egyéb alkalmazottat katonai szolgálatának, vagy a lövészkötelezettségének teljesítése miatt az előléptetésnél (kinevezésnél) mellőzni nem lehet.

72. §.

(1) Az 1876: XIII. törvénycikk, úgyszintén az 1907: XLV. törvénycikk hatálya alá tartozó cselédet, az 1884: XVII. törvénycikk hatálya alá tartozó kereskedő- és iparossegédet, valamint gyári munkást akár békében, akár háború idején teljesített tényleges katonai szolgálata után a munkaadó visszavenni köteles, ha a katonai szolgálatból való elbocsátást követő két hét alatt a munkaadónál szolgálatra jelentkezik. A munka- vagy szolgálatadónak a lövészkötelezett részére engednie s a lövészkötelezettség teljesítés miatt a lövészkötelezettet hátránnyal sújtani, a munkából vagy szolgálatból elbocsátani nem szabad.

(2) Az 1876: XIII. t.-c. 10 §-ában, az 1907: XLV. t.-c. 31. §-ában és 49. §-ának utolsó bekezdésében, végül az 1884: XVII. t.-c. 96. §-ában foglalt rendelkezések érintetlenül maradnak, mégis azzal a módosítással, hogy a póttartaléki kiképzés szempontjából gazdasági cselédekre nézve az 1907: t.-c. 49. §-ának utolsó bekezdése helyett ugyane törvénycikk 31. §-ának a fegyvergyakorlatra vonatkozó rendelkezése irányadó.

(3) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést alkalmazni kell ipari, vagy kereskedelmi vállalatnak olyan tisztviselője tekintetében is, aki közvetlenül katonai szolgálatra való bevonulása előtt legalább egy évig megszakítás nélkül a vállalatnál szolgálatban állott. Fegyvergyakorlat (szolgálati gyakorlat) esetében ezt a rendelkezést a bevonulás előtti tisztviselői szolgálat tartamára való tekintet nélkül alkalmazni kell.

(4) Az előző bekezdésben megállapított visszavétel kötelezettsége nem terheli a munkaadót, ha háztartása, gazdasága, illetőleg vállalata (üzeme) az alkalmazott katonai szolgálatainak megkezdése után olyan lényeges változáson ment át, amely a munkaadó számára lehetetlenné teszi, hogy az alkalmazottat korábbi munkakörében ismét foglalkoztassa, vagy ha az alkalmazott visszavétele a munkaadót vagyoni romlásba juttatná.

(5) Az Országos Társadalombiztosító Intézet, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete és az Országos Mezőgazdasági Biztosító Intézet kötelékébe tartozókra vonatkozóan a katonai szolgálat esetére megállapított szabályok érintetlenül maradnak azzal, hogy az 1936: XXXVI. t.-c. 1. §-a értelmében biztosítási kötelezettség alá eső gazdatiszteknek, az Országos Mezőgazdasági Biztosító Intézettől járó szolgáltatásokra vonatkozó igényjogosultsága előfeltételeként ugyanezen törvény-cikk 11. §-ának (1) bekezdésében megszabott várakozási időbe azok a félévek is számítanak, amelyeket a gazdatiszt akár békében, akár háború esetén tényleges katonai szolgálatban tölt, ha a katonai szolgálat időtartama a hat hónapot meghaladja. A gazdatiszt a beszámított időre járó biztosítási díjat, annak a biztosítási osztálynak az alapján, amelybe legutoljára tartozott, a katonai szolgálatból való elbocsátását követő három éven belül az Országos Mezőgazdasági Biztosító Intézetnek kamatmentesen befizetheti. Utasíttatik a belügyminiszter, hogy a bányanyugbérbiztosítás körébe tartozókra a nyugbérbiztosításnak a katonai szolgálattal kapcsolatos szabályokat a jelen bekezdésben említett jogszabályok alapulvételével megállapítsa.

(6) Az (5) bekezdés rendelkezése alá nem tartozó az a magánalkalmazott, aki ugyanannak a vállalatnak, intézetnek, intézménynek, üzemnek, gazdaságnak, egyesületnek, vagy az előbb felsoroltak közé nem tartozó testületnek nyugdíjintézeti, vagy nyugbérpénztári tagja, amelynek (vagy jogelődjének) nyugdíjintézeti (nyugbérpénztári) tagja volt már akkor is, amikor akár békében, akár háború idején katonai szolgálatra bevonult, katonai szolgálata idejének nyugellátásra jogosító szol-

gálati idejéhez hozzászámítását követelheti, tekintet nélkül arra, hogy katonai szolgálata alatt a nyugdíjintézeti (nyugbérpénztári) járulékot fizette-e s hogy ennek következtében nyugdíjintézeti (nyugbérpénztári) tagsági viszonyra a katonai szolgálat ideje alatt szünetelt-e, illetőleg megszűnt-e. Ez az igény a nyugdíjintézeti vagy nyugbérpénztári szabályzatok s az azok alapján létesült magánjogi megállapodások rendelkezéseitől függetlenül érvényesíthető. A járuléktartaléknak (díjtartaléknak) a jelen bekezdés következtében szükséges kiegészítése rendszerint az alkalmazottakat terheli. Az illetékes miniszter a járuléktartalék (díjtartalék) kiegészítésére az alkalmazottnak halasztást engedhet, sőt a nyugdíjintézetet, vagy nyugbérpénztárt fenntartó vállalatot, intézetet, intézményt, üzemet, gazdaságot, egyesületet, illetőleg testületet is a méltányossághoz képest legfeljebb felerészben hozzájárulásra kötelezheti. A jelen bekezdés rendelkezései szempontjából nyugdíjintézeten mind az 1928: XL. törvénycikkben említett elismert vállalati nyugdíjpénztárakat, mind az el nem ismert vállalati nyugdíjalapokat, nyugdíjpénztárakat és nyugdíj-egyesületeket érteni kell.

73. §.

(1) Bármely közszolgálatban, valamint az 1931.: III. t.-c. 7. §-a alapján kötelezett vállalatoknál betöltésre kerülő állásokra egyébként egyenlő előfeltételek mellett azokat kell elsősorban alkalmazni, akik katonai szolgálatot teljesítettek. Az említett állásokra végleges minőségben csak olyan személyeket lehet alkalmazni, akik állítási kötelezettségüknek eleget tettek. Az 1931: III., az 1933.: VII., úgyszintén az 1938: IV. törvénycikkben biztosított kedvezményeket a jelen bekezdés rendelkezései nem érintik.

(2) A m. kir. csendőrség, a m. kir. rendőrség és a m. kir. pénzügyőrség fegyveres személyzetéhez, valamint a letartóztató intézetek őrszemélyzete sorába csak katonai kiképzésben részesült egyén vehető fel. Az állami és egyéb erdészeti segédszemélyzet sorába való felvételnél a katonai kiképzésben részesült egyént előnyben kell részesíteni.

78. §.

A honvédelmi miniszter a hadköteles korban lévő olyan személyek hadkötelezettségének teljesítését, akik magyar állampolgárságukat elszakított területek visszacsatolása követ-

keztében szerzik vissza, átmenetileg a törvényben, különösen annak 23. §-ában foglalt rendelkezésektől eltérőleg is szabályozhatja.

79. §.

A honvédelmi miniszter a tényleges szolgálat alatt családi segélyben részesítheti az erre rászoruló azokat a nős és gyermekes hadköteleseket, akik a jelen törvény hatálybalépését megelőzően nősültek, továbbá, akik a rendes tényleges szolgálatra vagy a póttartaléki kiképzésre saját hibájukon kívül a jelen törvény alapján idősebb korban vétetnek igénybe.

81. §.

(1) Háború idején, vagy az országot közvetlenül fenyegető háborús veszély esetében az alábbi rendelkezésekben meghatározott honvédelmi szolgáltatások igénybevételének és gazdasági (forgalmi) korlátozások alkalmazásának van helye.

82. §.

(1) A m. kir. honvédség szükségleteinek kielégítése céljából, valamint a hadviselés érdekében szükséges védelmi intézkedésekhez a jelen törvényben meghatározott honvédelmi szolgáltatások vehetők igénybe, annyiban, amennyiben az említett szükségletek a rendes úton, vagyis a gazdasági forgalomban közönségesen alkalmazott módok szerint idejekorán nem, vagy csak a gazdasági viszonyok által indokoltnál aránytalanul nagyobb költséggel volnának kielégíthetők.

83. §.

(1) Honvédelmi szolgáltatás címén honvédelmi munkát vagy dologi természetű szolgáltatást lehet követelni.

(2) Honvédelmi munka címén az erre kötelezett személy képességeinek megfelelő bármilyen testi, vagy szellemi munka teljesítése követelhető.

(3) Dologi honvédelmi szolgáltatás címén a jelen törvényben megszabott korlátok között ingó, vagy ingatlan dolognak ideiglenes vagy végleges átengedése igényelhető, illetőleg a birtokos a dolog tekintetében meghatározott létesítményre, vagy egyéb intézkedésre, avagy meghatározott intézkedés tűrésére kötelezhető.

84. §.

(1) A honvédelmi szolgáltatások igénybevételét a nélkülözhetetlenül szükséges mértékre kell szorítani; a kötelezettségnek minden esetben arányban kell állania a szolgáltatási képességgel.

85. §.

(1) A honvédelmi szolgáltatásokért — hacsak a jelen törvény kifejezetten mást nem rendel — megfelelő térítés jár.

(2) A jelen törvényben megszabott gazdasági (forgalmi) szolgáltatásokért térítés csak abban az esetben jár, ha azt a jelen törvény kifejezetten rendeli.

87. §.

(1) Nemére való tekintet nélkül minden olyan személy, aki tizennegyedik életévét betöltötte és hetvenedik életévét túl nem haladta, köteles arra, hogy a honvédelem érdekében testi és szellemi képességének megfelelő munkát végezzen.

(2) A honvédelmi munkát mindenki maga köteles teljesíteni; a 96. §. esetét kivéve, helyettest állítani nem lehet.

88. §.

(1) A honvédelmi munkakötelezettség alól mentes:

- a) aki tényleges katonai szolgálatot teljesít;
- b) aki lelkészi szolgálatot teljesít;
- c) az a külföldi, akit területenkívülisége vagy személyes mentesség illet, vagy aki nemzetközi szerződés, vagy viszonyosság alapján élvez mentességet;

d) az országgyűlés tagja az országgyűlés együttléte idején;

(2) Tizenhat éven aluli személyt csak lakóhelyén, vagy azzal szomszédos község területén teljesítendő honvédelmi munkára lehet kötelezni.

(3) Nőt nem lehet honvédelmi munka teljesítésére kötelezni, ha az családi hivatásának betöltésében gátolná.

(4) A honvédelmi munkakötelezettség alól a minisztérium rendelettel a jelen §-ban meghatározott eseteken felül egyéb közérdekű mentességeket is megállapíthat.

89. §.

(1) Honvédelmi munkára a férfiakat a nők előtt, a fiata-

labbakat az idősebbek előtt, nőtleneket (hajadonokat) a családok előtt kell igénybevenni. Minden munkánál lehetőleg azokat kell alkalmazni, akik annak elvégzésére már rendes foglalkozásuknál, illetőleg szakképzettségüknel (mesterségüknel) fogva alkalmasak. Általában mindenkit ott és olyan alkalmazásban kell foglalkoztatni, ahol testi és szellemi erejét, képességeit a honvédelem érdekében a legjobban lehet értékesíteni.

(4) Tényleges állami és egyéb közszolgálati alkalmazottat és községi előljárót felettes hatóságával egyetértve lehet honvédelmi munkára alkalmazni.

90. §.

(1) Azok a honvédelmi munkára kötelezettek, akik a jelen törvény alapján igénybevett, vagy előkészített intézkedésekre kötelezett (108. §.) szállítási, vagy közlekedési eszköznek, vagy intézménynek, üzemnek, ipartelepnek, vagy egyéb vállalatnak személyzetéhez tartoznak, kötelezhetők arra, hogy az igénybevétel, illetőleg az előkészületi intézkedések tartamára eddigi szolgálati, vagy munkaviszonyukban megmaradjanak.

(2) Rendkívüli szükség esetében az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezést a személyzetnek olyan tagjai tekintetében is alkalmazni lehet, akik a honvédelmi munkakötelezettség alól mentesek.

91. §.

Honvédelmi munkára kötelezettek különös ismereteket, vagy gyakorlatot igénylő szolgálatra való előkészítés céljából három hetet meg nem haladó tartamú kiképzésre és évenként egy hetet meg nem haladó tartamú gyakorlatra kötelezhetők. A térítésre is kiterjedő részletes szabályokat a minisztérium rendelettel állapítja meg.

92. §.

(1) A honvédelmi munkakötelezettségre vonatkozó rendelkezéseket béke idején is alkalmazni lehet, de csupán a 82. §. (1) bekezdésében megjelölt célokra; a 90. §. (1) bekezdését és a 91. §-t azonban a 82. §. (2) bekezdésében megjelölt célok érdekében is lehet béke idején alkalmazni.

(2) Tizenhatodik életévüket be nem töltött nőket béke idején honvédelmi munkára igénybevenni nem lehet.

(3) A 91. §-ban meghatározott kiképzésre és gyakorlatra béke idején csak negyvenkettedik életévüket még be nem töltött személyek kötelezhetők.

93. §.

(1) A honvédelmi munkáért, valamint a munka teljesítéséhez szükséges eszközök (szerszámok) elhasználásáért és megrongálásáért fizetendő térítés mértékét és módozatait a minisztérium rendelettel állapítja meg.

(2) A honvédelmi munkára kötelezettnek, ha a munka ideje alatt megbetegszik, a jelen törvény alapján ingyenes gyógykezelésre és gyógyszerellátásra van igénye, amennyiben ezekre a fennálló szabályok, vagy szerződés értelmében egyébként nem jogosult. A részletes szabályokat a minisztérium rendelettel állapítja meg. A gondozásról a 223. §. rendelkezik.

95. §.

(1) Az ideiglenes katonai beszállásolásra fennálló jogszabályokat a honvédelmi munkát teljesítő személyek elhelyezésére is alkalmazni lehet. Ez a rendelkezés béke idejére is áll.

(2) Rendkívüli szükség esetében az ideiglenes katonai beszállásolásra vonatkozó jogszabályok bármely honvédelmi célú személyi beszállásolásra és állatállomány elhelyezése végett is alkalmazható.

(3) Szükség esetében a katonai, valamint a jelen §-ban említett egyéb beszállásolás céljára olyan helyiségek is igénybevehetők, amelyek a beszállásolás alól egyébként mentesek. Ebben az esetben is mentesek azonban a beszállásolás alól:

- a) az államfő használatára szolgáló épületek;
- b) a területenkívüliséget élvező személyek használatára szolgáló épületek;
- c) a hatósági célokra szolgáló nélkülözhetetlen épületek, vagy épületrészek;
- d) a múzeumok, levéltárak és könyvtárak helyiségei;
- e) az istentiszteletre szánt helyiségek, továbbá a női zárdaknak belső elzárás által elkülönített, valóban szükséges helyiségei;
- f) a vasúti és hajózási vállalatokhoz, valamint az ipartelekhez és ideértve a mezőgazdasági üzemeket is — az egyéb üzemekhez tartozó olyan épületek és épületrészek, amelyek a vállalat, illetőleg az üzem működéséhez a honvédelem érdekében nélkülözhetetlenül szükségesek;

g) a kereső foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlenül szükséges helyiségek;

(4) A csapatok táborozása, továbbá a hadianyag és mindennemű készletek elhelyezése céljára szükséges szabad tereket — ilyenek hiányában alkalmas telkeket — birtokosaik rendelkezésre bocsátani kötelesek. A 105. §. (2) bekezdésében foglalt rendelkezés itt is irányadó.

96. §.

(1) Személy- vagy teherszállításra alkalmas minden állatnak, valamint minden fogatos járműnek birtokosa kötelezhető, hogy azt megfelelően felszerelve ideiglenes használatra átengedje.

(2) Az (1) bekezdésben említett állatok és járművek végleges átengedése is követelhető.

(3) Ha az ideiglenes használatra igénybevett állatnak, illetőleg fogatos járműnek birtokosa honvédelmi munkára köteles, a hajtás (állatvezetés) személyes teljesítésére kötelezhető, jogosult azonban maga helyett alkalmas helyettest állítani. A birtokos és a helyettes közötti jogviszonyt a minisztérium rendelettel szabályozza.

(4) Ha a birtokos honvédelmi munka alól mentes, vagy helyettest állítani nem tud, és a hajtáshoz (állatvezetéshez) nem ért, a kocsist (állatvezetőt) a honvédelmi munkára kötelezettek sorából a községi előljáróság (polgármester) rendeli ki.

(5) Személy- és teherszállításra alkalmas állatok és fogatos járművek igénybevételének, az igénybevételért járó térítésnek és az igénybevétel előkészítésének szabályait a honvédelmi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértve, rendelettel állapítja meg.

(6) A jelen § rendelkezései — a (2) bekezdést kivéve — a termelés folytonosságához fűződő érdekek figyelembevételével béke idején is alkalmazhatók.

97. §.

(1) Mindennemű szárazföldi gépjármű birtokosa kötelezhető, hogy járművét menetképessegre felszerelve ideiglenes használatra átengedje. Ideiglenes használatra átvétel esetében a gépjármű vezetésére akár az ehhez értő birtokos, akár a gépjármű vezetője (90. §.) kötelezhető, feltéve, hogy munkára köteles.

(2) A szárazföldi gépjármű birtokosa kötelezhető arra, hogy a járművön a hadviselés érdeke szempontjából szükséges berendezést létesítsen, vagy átalakítást végezzen.

(3) Mindennemű szárazföldi gépjármű végleges átengedése is követelhető.

(4) Bármely kerékpár birtokosa kötelezhető, hogy kerékpárját teljes felszereléssel ideiglenes használatra, vagy véglegesen átengedje.

(5) Szárazföldi gépjárművek és kerékpárok igénybevételenek és az igénybevétel előkészítésének szabályait a honvédelmi miniszter a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterrel, mezőgazdasági gépjárművekre vonatkozólag pedig — ideértve a vontatógépeket (traktorokat) is — a földművelésügyi miniszterrel egyetértve állapítja meg.

(6) Az (1), (2) és az (5) bekezdés rendelkezései béke idejére is kiterjednek.

98. §.

(1) Vizi és légi járművek felszerelésükkel együtt akár ideiglenes használatra, akár véglegesen igénybevehetők. Az ilyen jármű személyzetét (90. §.) a jármű szolgálatában vissza lehet tartani.

99. §.

A 96—98. §-okban meghatározott honvédelmi szolgáltatások címén nem vehetők igénybe azok az állatok és járművek, amelyek:

- a) az államfő használatára szolgálnak;
- b) a területenkívüliséget, vagy a nemzetközi jog értelmében személyes mentességet élvezők használatára szolgálnak;
- c) a csendőrség és a rendőrség szolgálatának ellátásához, a póstai üzemhez, hadiüzemek működéséhez, egészségügyi célokra, valamint a tűzoltás, a gáz- és légoltalom céljára feltétlenül szükségesek;
- d) az állami, a törvényhatósági és községi alkalmazottak, továbbá a lelkészek, az orvosok és az állatorvosok részére szolgálatuk, illetőleg hivatásuk teljesítéséhez feltétlenül szükségesek, de ezen a címen legfeljebb egy gépjármű, kerékpár, fogatos jármű, avagy egy háta, vagy hámos ló.
- e) a tényleges katonai szolgálatot teljesítőknek annyi lova, ahányat mozgósításkor tartani kötelesek, továbbá a

csendőrséghez és a rendőrséghez tartozóknak szolgálatuk teljesítéséhez szükséges lovai;

f) a m. kir. állami lótenyésztő intézetek (méntelepek, ménesek, méncsikótelepek) és egyességes magánménesek tenyészállatai, valamint három évesnél nem idősebb szaporulata;

g) az országos köztenyésztés törzskönyvezett (I/a. osztályozású) kancái, a vemhes kancák, a vemhesség hatodik hónapjától kezdődőleg négy hónapi szoptatás tartamára a szoptatós kancák, a köztenyésztésre alkalmasnak nyilvánított ménnek, továbbá a kizárólag és tartósan versenycélokra használt lovak;

h) azok a lovak, amelyek állandóan bányákban a föld színe alatt dolgoznak;

i) azok az állatok, amelyeket betegség, vagy valamely járvány elhurcolásának veszélye miatt nem lehet vagy nem szabad az istállóból kivezetni;

j) a hadigondozottaknak megélhetésükhöz feltétlenül szükséges állatai és járóművei;

k) a honvédelmi miniszter által külön forgalmi engedéllyel ellátott gépjárművek.

100. §.

A minisztérium vagy felhatalmazásával az illetékes miniszter a honvédelmi miniszterrel egyetértve, a honvédelem érdekében mindennemű közlekedési eszköz forgalmát szabályozhatja, továbbá — a szabványosítás és a nyersanyagokkal való gazdálkodás céljából — gyártásukat és használatukat térítés nélkül korlátozhatja és megszüntetheti.

104. §.

(1) A híradásra (hírközvetítésre) alkalmas állatok (postagalambok, kutyák, stb.) honvédelmi szolgáltatás címén igénybevehetők.

105. §.

(1) Az ingatlan birtokos tűrni köteles, hogy az ingatlanon erősítési művet, valamint más katonai építményt (műtárgyat) létesítsenek és az erősített helyek hadi felszerelésére, hidak, vasútak, repülőgépek építésére vagy egyébként a hadműveletek közvetlen, vagy közvetett előmozdítására és biztosítására általában a honvédelem céljára bármiféle intézkedést megtegyenek és az ingatlant evégből használják.

116. §.

A minisztérium időnként megállapítja azokat a hadianyagoknak a jegyzékét, amelyeknek kivitele, behozatala, vagy az ország területén való, átszállítása tilos, vagy engedélyhez van kötve. Az engedélyt a honvédelmi miniszter hozzájárulásával a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter adja meg. Ez a rendelkezés béke idejére is kiterjed.

117. §.

(1) Iparilag értékesíthető találmányt szabadalmaztatás, vagy más oltalom megszerzése végett külföldön bejelenteni, továbbá belföldön szabadalmaztatni, és akár bel-, akár külföldön bármilyen módon értékesíteni, vagy nyilvánosságra hozni csak engedéllyel szabad. Az engedélyt az iparügyi miniszter a honvédelmi miniszterrel egyetértve adja meg.

121. §.

Amennyiben a jelen törvény egyes esetekre eltérő rendelkezést nem tartalmaz, a dologi, honvédelmi szolgáltatásokért járó térítéseket az illetékes miniszter (124. §.) az alábbi rendelkezések keretei között rendelettel szabályozza.

122. §.

Véglegesen igénybevett dologért térítésként a dolog közönséges forgalmi értékének megfelelő összeg jár.

VÉGREHAJTÁSI UTASÍTÁS.

A honvédelemről szóló 1939. évi II. t.-c. §-ai a törvényes rendelkezéseket csak tömören foglalják össze s azok mikénti végrehajtását a honvédelmi miniszter úr által 10700/el. n. — 15. — 1940. szám alatt kiadott VÉGREHAJTÁSI UTASÍTÁS (Hvt. U.) III. R-sz. 1. Cím alatti rendelkezések szabályozzák.

Igy a Hvt. U. 85—87. §-ai az örökölt mezőgazdáknak, a 88—93. §-ai a családfenntartóknak, a 94—96. §-ai a több katonát adó családoknak nyújtható kedvezmények feltételeit részletezik és szabályozzák.

Igy a 97. §. a nem karpaszományosok rendes, tényieges szolgálat megkezdésére vonatkozó halasztás (legfeljebb a 24.